

Формуляр за частична предварителна оценка на въздействието*

(Приложете към формуляра допълнителна информация/документи)

Институция: Министерство на образованието и науката	Нормативен акт: Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет
За включване в оперативната програма на Министерския съвет за периода: първо шестмесечие на 2018 г.	5.01.2018 г.
Контакт за въпроси: Мирослав Пагелски Галина Дреновска	Телефон: 02 9217 578 02 9217 693

1. Дефиниране на проблема

1.1. Кратко опишете проблема и причините за неговото възникване. Посочете аргументите, които обосновават нормативната промяна.

Приемането на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет (Постановление) е израз на усилията, които Министерството на образованието и науката полага, за повишаване ефективността на публичните разходи в системата на висшето образование; за концентриране на финансирането в професионалните направления на висшите училища, получили висока оценка за качество и в професионалните направления, които са „приоритетни“ в съответствие с потребностите на пазара на труда; за създаване на предпоставки за реструктуриране и оптимизиране на системата; за отчитане на променените икономически реалности; и израз на държавната политика за стимулиране на научните

изследвания.

В допълнение към горепосоченото може да бъдат посочени и основни проблеми по отношение на:

1. Постановление № 328 на Министерския съвет от 30.11.2015 г. (ПМС № 328) – това е липсата на достатъчно усъвършенстван механизъм за диференцирано финансиране, съобразен с комплексната оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда;

2. Постановление № 64 на Министерския съвет от 25.03.2016 г. (ПМС № 64) – това е необходимостта от усъвършенстване на методиката за приема на студенти по някои професионални направления във връзка с динамичните промени на пазара на труда и необходимостта от синхронизиране на процесите от търсене и предлагане на специалисти с висше образование.

3. Въпреки постигнатите успехи в образователната дейност сред нашите сънародници зад граница, въпросът за актуализация на ПМС №103, включваща и увеличаване броя на приеманите за обучение студенти, докторанти и специализанти, отново е обсъден и поставен на дневен ред. В резултат на обсъжданията и целенасочената национална политика се предлага разширяване на обхвата на ПМС №103 и увеличаване на осигурените от българската държава места за обучение на наши сънародници от чужбина в държавните висши училища и научни организации, както следва:

- a) За образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“ - от 1000 на 2000;
- b) За първенците на националните олимпиади по български език и литература и на випуски на средни и висши училища – от 15 на 30, в рамките на местата по т. 1
- c) За образователната и научна степен „доктор“ - от 20 на 40;
- d) За следдипломна специализация - от 120 месеца на 240 месеца.

Предлага се също включване на 31-во Общобразователно училище в гр. Одеса с преподаване на български език, към училищата в Украйна, имащи право да предложат първенеца на випуска за обучение в българско държавно висше училище.

Във връзка с разширяването на мрежата от училища в чужбина с преподаване на български език и литература, история на България, география на България и др., се предлага увеличаване на броя на преподавателите, изпращани от МОН в горепосочените училища от 30 на 50.

4. Постановление № 90 на МС от 26.05.2000 г. за условията и реда за предоставяне на

стипендии на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища и научни организации (ПМС № 90) – липсата на достатъчно справедливо компенсиране на разходите на студенти – чужденци, приети за обучение в Република България по Централноевропейската програма за обмен в университетското образование СЕЕРУС III при престоя им в България; необходимостта от изпълнение на националната политика спрямо българите зад граница по отношение увеличение на стипендиите, предоставяни на студенти, приети за обучение в Тараклийския държавен университет по Споразумението между правителството на Република България и правителството на Република Молдова за подпомагане на Тараклийския държавен университет; необходимостта от предоставянето на допълнителни средства на висшите училища за стипендии на студентите, обучаващи се в специалност от приоритетните професионални направления.

1.2. Опишете какви са проблемите в прилагането на съществуващото законодателство или възникналите обстоятелства, които налагат приемането на ново законодателство. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

1.С промяната в ПМС № 328 се цели съобразяване със разпоредбите на Закона за висшето образование (ЗВО) относно средствата за издръжка на обучението на студентите и докторантите. Относителният дял на средствата по чл. 91, ал. 2, т. 3 от ЗВО и 91, ал. 3, т. 3 от ЗВО (средствата за качество на обучението) спрямо общия размер на определените средства за издръжка на обучението за държавните висши училища се увеличава поетапно като за бюджетната 2018 година следва да не са по-малко от 50 на сто. До 2020 г. този дял трябва да е в размер не по-малко от 60%, които не могат да бъдат достигнати без промяна на съществуващата нормативна уредба.

2. Измененията и допълненията в ПМС № 64 са продиктувани от стремежа за съответствие на обучението по професионални направления с динамичните промени на пазара на труда.

3. Основните предпоставки за актуализация на ПМС № 103 са следните:

До настоящия момент работата на Постоянна междуведомствена комисия по въпросите на образователната дейност сред българите в чужбина, създадена с

Решение на Министерския съвет № 465/23.06.2011 г., беше насочена предимно към страни с традиционни, исторически оформили се български общности (Украйна, Молдова, Сърбия, Албания и др.). В последните две десетилетия обаче, и най-вече след присъединяването на България към Европейския съюз, се наблюдават трайни тенденции към формиране на нови компактни български общности. Предлагащото изменение на ПМС №103 ще даде възможност и младежи, завършили средното си образование в такива държави, да бъдат привлечани за обучение в редовна форма в български държавни висши училища. Това би било предпоставка тези млади хора да потърсят професионална и лична реализация в страната ни, което е от изключително значение с оглед влошаващата се демографска ситуация.

Съгласно чл. 8, ал. 1 на ПМС №103 Министерството на образованието и науката изпраща в чуждестранните средни и висши училища преподаватели по български език и литература, българска история, българска музика, български народни инструменти, български народни танци и начални учители. Разширява се мрежата от училища, където тези дисциплини се преподават, нараства броят на учениците в тях и това налага да бъде увеличен броят на преподавателите, изпращани от МОН.

За сънародниците ни от Украйна възможността за обучение в български висши училища е от особено значение, тъй като е предпоставка и за житейска ориентация на младите хора в условията на военния конфликт. Включването на 31-во Общеобразователно училище в гр. Одеса с преподаване на български език в списъка по чл. 4, ал. 3, т. 2 на ПМС №103, освен че ще осигури обучение в на първенеца на випуска в българско висше училище, ще мотивира дипломираните се в училището младежи да се ориентират към придобиване на висше образование в България.,,

4. Предложените промени в ПМС № 90 са в съответствие с променените икономически реалности и са израз на държавната политика за стимулиране на научните изследвания. Промените са следствие от редица направени анализи на висшето образование и на пазара на труда, както и на проведени разговори с представители на докторантите и висшите училища.

Специално по отношение на така наречените „приоритетни професионални направления“ през последните пет години студентите по професионално направление „Икономика“ са се увеличили с 4%, по професионално направление „Право“ – със 17%, по професионално направление „Психология“ – с 21%, а по професионалните направления от медицинските науки с над 60 на сто. От друга

страна, броят на студентите в професионално направление „Педагогика на обучението по...“ е намалял с 24%, на фона на данните, показващи, че през следващите 10 години над 45 000 учители ще навлязат в пенсионна възраст. Ако сега не бъдат предприети действия за увеличаване на броя на студентите по педагогически специалности, след години ще имаме недостиг на кадри във всички сфери, в т. ч. и на юристи и икономисти. Броят на студентите по професионално направление „Електротехника“ е намалял с 23%, по професионално направление „Машинно инженерство – с 22%, по професионално направление „Енергетика“ – с 26%, по професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия“ – с 30%, по „Химични технологии“ – с 34%. Работодателските организации и анализите на пазара на труда алармират за увеличаващ се недостиг на технически и инженерни кадри с висше образование. Като погледнем и анализираме двете страни – пазара на труда и пазара на образование, ще видим задълбочаващите се диспропорции между тези два пазара.

Една от причините за това е финансовият модел в системата на висшето образование, който действаше до 2016 година (до приемането на последните промени в Закона за висшето образование). Той се базираше на финансиране на търсенето от страна на студентите и създаваше стимули политиките на висшите училища да са почти изцяло ориентирани към пазара на образование и много малко към пазара на труда. Промените в Закона за висшето образование, дадоха възможност за корекции в план-приема, финансиран от държавния бюджет, с цел по-тясно обвързване с качеството на обучение и потребностите на пазара на труда. Въсщност основният, ако не е единственият, инструмент, който дава Законът и с който, образно казано, ние можем да „вържем“ двата пазара, са така наречените „приоритетни професионални направления“.

От началото на 2016 г. до момента студентите, обучаващи се в специалности от приоритетни професионални направления бяха стимулирани с тези допълнителни стипендии, но с финансиране от Европейските структурни и инвестиционни фондове по линия на проект, изпълняван по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“. През двете години на проекта целите и индикаторите му бяха изпълнени и преизпълнени и над 30 000 студенти от приоритетни професионални направления получиха стимулиране чрез тази допълнителна стипендия. След края на проекта, от втория семестър на настоящата учебна 2017/2018 г. финансирането

трябва да се обезпечи с държавни средства, тъй като този тип стипендии са израз на държавната политика и предоставянето им следва вече посочените идентифицирани приоритети и набелязани мерки за интервенция на пазара на образователни услуги в съответствие с изискванията на пазара на труда.

Проблемите, които са идентифицирани, е възможно да бъдат решени чрез приемане на Постановлението.

1.3. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

Не са извършвани последващи оценки.

2. Цели

Посочете целите, които си поставя нормативната промяна, по конкретен и измерим начин и график, ако е приложимо, за тяхното постигане. Съответстват ли целите на действащата стратегическа рамка?

1. Основната цел, по отношение на ПМС № 328, е усъвършенстване на механизма за диференцирано финансиране в зависимост от комплексната оценка за качество на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда. Промяната има за цел да насърчи стратегиите за профилна оптимизация и специализация на държавните висши училища. Целта съответства на целите от действащата стратегическа рамка в областта на висшето образование, включително на Цел 5.6 „Повишаване на средствата за финансиране на висшето образование и науката и на ефективността на използването им чрез усъвършенстван модел на финансиране“ от Стратегията за развитие на висшето образование в Република България през периода 2014-2020 г.

2. Целите на измененията и допълненията относно ПМС № 64 са:

а) В средносрочен план да се обезпечи необходимостта на пазара на труда с кадри, завършили специалности от професионални направления: „Математика“, „Педагогика на обучението по...“, „Религия и теология“, „Физически науки“, „Химически науки“, „Енергетика“, „Материали и материалознание“ и „Химически технологии“ със специалисти, като:

- се стимулират държавните висши училища, които провеждат обучение по тези професионални направления, да потърсят съответните механизми за

реализиране на прием на по-голям брой студенти;

- се мотивират и активират потребителите на специалисти – бизнесът и институциите, по отношение участието им в учебния процес, предлагането на стипендии, стажантски програми и повишаване привлекателността на съответните професии.
- b) В средносрочен период приемът по някои неприоритетните професионални направления, за които държавата предоставя средства за обучение, постепенно да отпадне и да се ускори процесът на оптимизиране броя на професионалните направления, по които висшите училища провеждат обучение.
- c) Да се създадат условия за подготовка на оптимален брой оперативни мениджъри и изпълнителски кадри, завършили професионално направление „Туризъм“, от които туристическата индустрия в България има необходимост.
- d) Да се регулира приема, респективно финансирането на определени професионални направления, в които дадено висше училище не успява да се конкурира успешно с останалите.

3. Предлаганата нормативна промяна в ПМС № 103 цели да бъдат увеличени обхватът и ефективността на държавната интервенция за ограничаване на негативните демографски тенденции посредством подобряване на образователните дейности спрямо младите хора с български произход и самосъзнание, живеещи в чужбина.

С приемането на Постановлението ще бъдат постигнати следните специфични резултати:

- a) Ще бъде увеличен двойно броят на българите, живеещи извън Република България, които могат да придобиват висше образование в държавните висши училища в Република България при условията, предвидени за българските граждани. Увеличението ще обхване образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“, както и образователната и научна степен „доктор“;
- b) Вместо досегашните 120 месеца, Министерството на образованието и науката ще осигурява ежегодно до 240 месеца следдипломна специализация в български държавни висши училища и научни организации за млади специалисти с български произход и самосъзнание, които живеят извън границите на страната;
- c) Двойно ще нарасне броят на класираните на първо място на националните

олимпиади по български език и литература, както и на първенците на випуски, които завършват средното си образование в годината на кандидатстване и за които Министерството на образованието и науката осигурява места за пълен курс на обучение в държавни висши училища;

- d) Към списъка на училищата, които се ползват от правото да излъчат представител при описаните по-горе условия (по чл. 4, ал. 3 на ПМС №103), ще бъде добавено още едно училище от Украйна - 31 общообразователно училище в гр. Одеса;
- e) Ще бъде увеличен броят на изпращаните от Министерството на образованието и науката преподаватели в училища в чужбина, в които се преподават български език и литература, българска история и др.

4. Целите на измененията и допълненията ПМС № 90 са свързани с:

- а) актуализиране на размера на стипендията за докторантите от 450 на 500 лв. месечно. Това увеличение отчита променените икономически реалности и е израз на държавната политика за стимулиране на научните изследвания;
- б) увеличение от 135 на 250 лв. на размера на стипендиите, предоставяни на студенти – чужденци, приети за обучение в Република България по Централноевропейската програма за обмен в университетското образование СЕЕРУС III, за да се постигне донякъде по-справедливо компенсиране на разходите на тези студенти при престоя им в България, тъй като българските студенти, обучаващи се в чужди висши училища по тази програма за обмен получават там стипендии в размер на около 200 евро;
- в) увеличение при стипендиите, предоставяни на студенти, приети за обучение в Тараклийския държавен университет по Споразумението между правителството на Република България и правителството на Република Молдова за подпомагане на Тараклийския държавен университет – в изпълнение на националната политика спрямо българите зад граница;
- г) предоставянето на допълнителни средства на висшите училища за предоставяне на стипендии на студентите, обучаващи се в специалност от приоритетните професионални направления.

Целите на Постановлението са в съответствие с тези, заложиени в:

- Плана за действие на мерките по Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014-2020 година за изграждането на устойчива и ефективна връзка между висшите училища и

пазара на труда и постигане на динамично съответствие между търсенето и предлагането на специалисти с висше образование;

- Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г., Приоритет 6 „Ограничаване на негативните демографски тенденции“, Мярка 100 „Подобряване на образователните дейности спрямо лицата от българска народност, които идват да учат в България“.

3. Идентифициране на заинтересованите страни

Посочете всички потенциални засегнати и заинтересовани страни, върху които предложението ще окаже пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи, др.).

Постановлението засяга широк кръг от заинтересовани страни, както следва:

1. Относно ПМС № 328, ПМС № 64 и ПМС № 90:

Заинтересовани страни, върху които нормативният акт ще има пряко въздействие – Министерството на образованието и науката, в качеството на първостепенен разпоредител с бюджет, 33 държавни висши училища, в качеството на второстепенен разпоредител с бюджет, студенти и докторанти.

Нормативният акт ще има пряко въздействие спрямо потенциалните студенти, които ще се обучават в професионалните направления, посочени в Постановлението.

По данни на Националния статистически институт броят на студентите по образователно-квалификационна степен и тесни области на образованието през учебната 2016/2017 година е следният:

Тесни области на образованието	Професионален бакалавър	Бакалавър	Магистър
Общо	10 335	155 237	77 627
Подготовка на учители и науки за образованието	420	13 139	5 197

Изкуства	43	5 256	1 058
Хуманитарни науки	94	8 583	1 541
Науки за обществото и човешкото поведение	92	18 082	5 596
Журналистика, масова комуникация и информация	-	2 417	283
Стопански науки и администрация	1 923	34 540	14 444
Право	-	3	9 939
Природни науки	-	1 183	241
Физически и химически науки	-	1 958	585
Математика и статистика	-	434	65
Информатика	318	8 429	1 623
Технически науки и технически професии	2 102	23 509	6 266
Добив и производствени технологии	58	3 215	820
Архитектура и строителство	-	1 692	4 700
Аграрни науки, горско стопанство и аквакултури	64	3 850	852
Ветеринарна медицина	-	-	1 635
Здравеопазване	2 721	6 076	18 437
Социални дейности	39	2 171	383
Спорт, туризъм и хотелиерство	2 185	5 621	1 003

Управление на сухопътен, воден и въздушен транспорт	-	2 320	680
Опазване на околната среда	276	1 873	378
Сигурност и безопасност	-	5 034	1 901
Други неопределени тесни области ¹	-	5 852	-

По данни на Националния статистически институт броят на студентите в образователна и научна степен „доктор“ по тесни области на образованието през учебната 2016/2017 година е следният:

Общо	6 738
Подготовка на учители и науки за образованието	612
Изкуства	330
Хуманитарни науки	677
Науки за обществото и човешкото поведение	946
Журналистика, масова комуникация и информация	177
Стопански науки и администрация	544
Право	205
Природни науки	301
Физически и химически науки	333
Математика и статистика	85
Информатика	195
Технически науки и технически професии	794
Добив и производствени технологии	95

Архитектура и строителство	194
Аграрни науки, горско стопанство и аквакултури	125
Ветеринарна медицина	38
Здравеопазване	777
Социални дейности	15
Управление на сухопътен, воден и въздушен транспорт	51
Опазване на околната среда	104
Сигурност и безопасност	140

По отношение на ПМС № 90 заинтересована страна е и Тараклийския държавен университет.

Косвено въздействие ще бъде оказано по отношение на публичните институции и бизнеса, във връзка с необходимостта от специалисти в различни области.

Косвено въздействие ще бъде оказано по отношение на общността от хора в качеството на източник на публични средства.

2.Относно ПМС № 103:

Основна заинтересована страна, върху която измененията на ПМС №103 ще имат пряк положителен ефект, са младежите от българските общности в чужбина и техните родители. С приемането на измененията на ПМС №103, наред с традиционните, исторически оформили се през вековете български общности в някои съседни страни, както и в Украйна, Молдова, Казахстан и др., ще бъдат обхванати и младежи от други държави, в които пребивават постоянно или обичайно значителен брой наши сънародници. Привличането на такива млади хора, завършили средното си образование в чужбина, към придобиване на висше образование в български държавни висши училища и впоследствие професионална реализация в страната ни, би било в съответствие с потребностите на пазара на труда от квалифицирани специалисти, владеещи един или повече чужди езици. Това прави българския бизнес и публичните институции в България

заинтересовани страни, върху които мярката ще има косвено положително въздействие.

Друга ключова заинтересована страна, която ще бъде пряко повлияна от измененията на ПМС №103, са преподавателите и учениците в училищата в чужбина, в които се преподават български език и литература, българска история и др. Предлага се общият брой на преподавателските места за една учебна година да бъде повишен от 30 на 50, което ще доведе до повишаване качеството на обучението в държавните училища в чужбина, в които МОН командирова български учители, както и до разширяване на мрежата от такива училища.

4. Варианти на действие

Идентифицирайте основните регулаторни и нерегулаторни възможни варианти на действие от страна на държавата, включително варианта "без действие"

Идентифицирани са следните варианти на регулативна намеса:

Вариант 0 – да не се прави нищо (без действие; нулев вариант);

Вариант 1 – предприемане на законодателни мерки.

Вариант 0 – неприемане на действие. Нулевият вариант означава да не се предприемат никакви действия. Ако се приложи вариантът „Без действие“, преди всичко няма да бъде преодоляно следното:

- по отношение на ПМС № 328 – липсата на достатъчно усъвършенстван механизъм за диференцирано финансиране (съобразен с комплексната оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда);
- по отношение на ПМС № 64 – липсата на усъвършенствана методиката за приема на студенти по някои професионални направления във връзка с динамичните промени на пазара на труда.

Относно ПМС № 103 – няма да бъде постигнат очакваният ефект на поне двойно увеличение на ефективността на политиката на Министерството на образованието и науката за повишаване на привлекателността на българските висши училища като първи избор на младежите с български произход и самосъзнание, завършващи средното си образование в чужбина. Няма да бъдат обхванати младежи, родени и завършили средни училища в страни извън тези с исторически формирали се български общности, където родителите им пребивават постоянно или дългосрочно и осъществяват правото си на

труд.

Без предприемането на действия в посока изменение на нормативната база, регламентираща приема на студенти и докторанти, условията за следдипломна специализация, броя на квалифицирания педагогически персонал, осигурен от МОН в училища, където се преподават български език и литература и други дисциплини, няма да нарасне ефектът от държавната интервенция в посока ограничаване на негативните демографски тенденции чрез подобряване на образователните дейности спрямо лицата от българска народност, които идват да учат в България.

Относно ПМС № 90 няма да бъде осъществено следното:

1. достатъчно справедливо компенсиране на разходите на студенти – чужденци, приети за обучение в Република България по Централноевропейската програма за обмен в университетското образование СЕЕРУС III при престоя им в България;
2. изпълнение на националната политика спрямо българите зад граница по отношение увеличение на стипендиите, предоставяни на студенти, приети за обучение в Тараклийския държавен университет по Споразумението между правителството на Република България и правителството на Република Молдова за подпомагане на Тараклийския държавен университет;
3. предоставяне на допълнителни средства на висшите училища за стипендии на студентите, обучаващи се в специалност от приоритетните професионални направления.

Поради горепосоченото вариант 0 в конкретния случай не е ефективен и е необходимо да се отхвърли.

Вариант 1 – регулаторна намеса.

С предлаганите промени в ПМС № 328 се прецизират отделни елементи и се усъвършенства механизмът за диференцирано финансиране, запазвайки концепцията заложена в Закона за висшето образование (ЗВО) и в съответните подзаконовите нормативни актове. В Плана за изпълнение на Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014 - 2020 г. е предвидено делът от средствата за издръжка на обучението, които се получават въз основа на комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на

труда, да нарасне на 50 на сто през 2018 г. и на 60 на сто през 2020 г.

В Приложение № 2 към чл. 2 от Постановление № 328 на Министерския съвет от 30.11.2015 г. е направена промяна в изчислението на коефициента за научни изследвания (Кни) за определени области на висшето образование като „Социални, стопански и правни науки“ и „Хуманитарни науки“, включително и за професионални направления „Здравни грижи“, „Обществено здраве“ и „Теория и управление на образованието“. Обучението в горепосочените области на висше образование и професионални направления е характерно с изявен нисък интензитет на научна дейност и ниска цитируемост, което води до необходимостта от промяна на базата в изчисленията с цел постигането на равен старт с останалите професионални направления по този показател.

За професионални направления „Религия и теология“ и „Теория на изкуствата“ коефициентът за научни изследвания вече се определя в размер на единица, тъй като за тях не е обосновано да участват в измерването на научни показатели.

Въведени са два допълнителни коефициента. Първият е за приоритетни професионални направления с намаляващ прием, като за тях се наблюдава отчетен период от 5 години назад във времето. Ако намалението на средноприравнения брой учащи се е по-голямо от 7,6%, то коефициентът се изчислява по разписана в нормативни акт формула. Ако намалението е по-малко от този процент, то коефициентът е равен на единица. Вторият коефициент е константен и със стойност от 1,12, но само за провеждани обучения по професионални направления в определени области на страната с нисък икономически статус. Това са областите Видин, Враца, Кърджали, Смолян и Ловеч, където има филиали на държавни висши училища.

За информационна база на индикаторите, за които е налице пълна, точна и проверима информация се използва Рейтинговата система на висшите училища в Република България, администрирана от Министерството на образованието и науката.

С предложените промени се утвърждава политика в посока концентриране на финансирането в професионални направления и висши училища, получили по-висока оценка за качество и съответствие с потребностите на пазара на труда, реструктуриране към професионални направления, за които се очаква бъдещ недостиг от кадри на пазара на труда, и насърчаване на профилна оптимизация.

Предлагат се изменения и допълнения в ПМС № 64, както следва:

1. Професионалните направления „Информатика и компютърни науки“ и „Комуникационна и компютърна техника“ да отпаднат от регулацията на чл. 4, ал. 2 на ПМС № 64, като утвърждавания прием по тях се изчислява с коефициент, определен в т. 1.3 от Методиката, разписана в Приложение № 1.

2. Разпоредбата на чл. 4, ал. 2 от ПМС № 64, съгласно която максимално допустимият брой на приеманите за обучение студенти и докторанти да се определя за равен на свободния капацитет на съответното професионално направление, да се прилага освен за професионално направление (ПН) „Математика“ и за следните ПН: “Педагогика на обучението по...“, „Религия и теология“, „Физически науки“, „Химически науки“, „Енергетика“, „Материали и материалознание“ и „Химически технологии“.

3. Да не се предлага за утвърждаване прием по неприоритетни професионални направления, за които максимално допустимият брой на приеманите за обучение студенти и докторанти е под 15.

4. Да се утвърди по-голям брой на обучаваните студенти от определения по реда на чл. 5 от ПМС № 64 за висши училища, които обучават по ПН „Туризм“ и се намират в административни области, за които добавената стойност по факторни разходи, която се формира от сектор „Туризм“, е средно над 4% по данни на Националния статистически институт за последните три години.

С Постановлението се предлага разширяване на обхвата на ПМС №103 и увеличаване на осигурените от българската държава места за обучение на наши сънародници от чужбина в държавните висши училища и научни организации, удължаване на допустимия период на следдипломна квалификация на млади специалисти от българските общности в чужбина, както и повишаване на броя на изпратения от МОН педагогически персонал в училищата, в които се преподават български език и литература, българска история и други дисциплини. Само така описаният по-горе ефект може да бъде постигнат.

Предлагат се следните изменения и допълнения в ПМС № 90:

На първо място се актуализира размерът на стипендията за докторантите от 450 на 500 лв. месечно. Увеличава се от 135 на 250 лв. и размерът на стипендиите, предоставяни на студенти – чужденци, приети за обучение в Република България по

Централноевропейската програма за обмен в университетското образование СЕЕPUS III.

Другата основна предлагана промяна в ПМС 90/2000 г. е предоставянето на допълнителни средства на висшите училища за предоставяне на стипендии на студентите, обучаващи се в специалност от приоритетните професионални направления.

На основание горепосоченото – Вариант 1 следва да се приеме като необходим и възможен.

5. Негативни въздействия

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други негативни въздействия за всеки един от вариантите, в т.ч. разходи (негативни въздействия) за идентифицираните заинтересовани страни в резултат на предприемане на действията. Пояснете кои разходи (негативни въздействия) се очаква да бъдат второстепенни и кои да са значителни.

Вариант 0. При прилагането на нулев сценарий запазването на настоящата ситуация обуславя рискове и отрицателни последици в социален и икономически аспект.

При този вариант биха възникнали изключително негативни последици върху структурата на висшето образование в Република България.

По отношение на ПМС № 328:

Ще бъдат сведени до невъзможност за изпълнение разпоредбите на ЗВО - § 32, т. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, съгласно които относителният дял на средствата по чл. 91, ал. 2, т. 3, ал. 3, т. 3 и ал. 4 от ЗВО спрямо общия размер на определените средства за издръжка на обучението за държавните висши училища се увеличава поетапно, както следва:

1. през 2016 г. – не по-малко от 25 на сто;
2. през 2017 г. – не по-малко от 40 на сто;
3. през 2018 г. – не по-малко от 50 на сто;
4. през 2019 г. – не по-малко от 55 на сто;

5. през 2020 г. – не по-малко от 60 на сто.

Ще се създадат трудности в процеса на осъществяване на профилна оптимизация и специализация на държавните висши училища – цели поставени в стратегията за развитие на висшето образование в страната.

Крайни потърпевш от това развитие ще бъдат част от висшите училища и от студентите и докторантите, поради липсата на достатъчно усъвършенстван механизъм за диференцирано финансиране (съобразен с комплексната оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда).

По отношение на ПМС № 64:

Ще продължи наличието на дефицит по отношение на обезпечаването на пазара на труда с необходимите специалисти по професионалните направления „Математика“, „Педагогика на обучението по...“, „Религия и теология“, „Физически науки“, „Химически науки“, „Енергетика“, „Материали и материалознание“ и „Химически технологии“. Бизнесът и институциите, като потребители на специалисти, обучавани по посочените професионални направления, няма да бъдат мотивирани в необходимата степен по отношение участието им учебния процес, на предлагането на стипендии, стажантски програми и относно повишаване привлекателността на съответните професии.

Няма да са налице достатъчно благоприятни условия държавата да насочи по-сериозен финансов ресурс към субсидиране на обучението на специалисти по приоритетните професионални, от които има необходимост на пазара на труда.

Липсата на достатъчно специалисти – оперативни мениджъри и изпълнителски кадри за туристическата индустрия в България, обучени по професионално направление „Туризм“ във висши училища, които се намират в административни области, където добавената стойност от сектор „Туризм“ е значима, ще продължи да създава диспропорции между търсенето и предлагането на работна сила в туризма в тези области. В анализа към Стратегията за устойчиво развитие на туризма 2014-2030 г. е отчетено, че развитието на специализираната туристическа инфраструктура изпреварва значително развитието и подготовка на кадрите, работещи в туризма.

От своя страна това ще затрудни процеса на създаване на по-добър и

конкурентноспособен туристически продукт и ще възпрепятства възможността на туристическият бизнес да се развива в съответствие със световните тенденции, да решава стратегически въпроси за пазарно присъствие и доходност, да съдейства за опазване на уникални природни и антропогенни ресурси.

Прилагането на нулев сценарий ще е пречка за увеличаването на конкурентната среда между сродните висши училища, което ще се отрази негативно и по отношение на качеството на образованието.

Запазването на текущото състояние на правната уредба относно ПМС № 103 създава предпоставки за изключване на големи български общности от действието на създадените от българската държава механизми за насърчаване връщането на младите хора в родината посредством създаване на условия и осигуряване на стимули за обучение в български висши учебни заведения.

Крайните потърпевши от прилагането на този сценарий ще бъдат младите хора от българските общности в чужбина и техните родители, както и ръководители, преподаватели, ученици от училищата, които обучават деца и младежи от тези общности по български език и литература, българска история и останалите указани в чл. 8 на ПМС №103 предмети. Косвени отражения в отрицателен аспект ще има и върху други заинтересовани страни – бизнес и публични институции, като потребители на високообразовани, проактивни и мотивирани специалисти, които владеят един или няколко чужди езика. Очакват се негативни последствия и в по-широк аспект, като пропуснатата възможност за привличане на млади и образовани хора с български произход и самосъзнание към професионална и лична реализация в страната ни и ограничаване, по този начин, на негативните демографски тенденции.

Относно ПМС 90:

1. ще продължи наличието на недостатъчно справедливо компенсиране на разходите на студенти – чужденци, приети за обучение в Република България по Централноевропейската програма за обмен в университетското образование СЕЕPUS III при престоя им в България;
2. няма да е налице изпълнение на националната политика спрямо българите зад граница по отношение увеличение на стипендиите, предоставяни на студенти, приети за обучение в Тараклийския държавен университет по Споразумението между правителството на

Република България и правителството на Република Молдова за подпомагане на Тараклийския държавен университет;

3. няма да може да бъдат предоставени допълнителни средства на висшите училища за стипендии на студентите, обучаващи се в специалност от приоритетните професионални направления.

Проблемите не може да се разрешат без предприемане на никакви действия. Поради горепосоченото Вариант 0 – да не се предприема нищо, в конкретния случай е неефективен и е необходимо да се отхвърли.

Вариант 1. В процеса на изготвяне на настоящата частична предварителна оценка на въздействието не са идентифицирани очаквани негативни ефекти в икономически и социален план при предприемане на регулаторна намеса.

Прилагането на Вариант 1 не би следвало да доведе до отрицателни въздействия върху заинтересованите страни и не би следвало да има отрицателни икономически, социални, екологични и други негативни ефекти.

6. Положителни въздействия

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други ползи за идентифицираните заинтересовани страни за всеки един от вариантите в резултат на предприемане на действията. Посочете как очакваните ползи кореспондират с формулираните цели.

Вариант 0. При неприемане на Постановлението не се очакват положителни въздействия по отношение на нито една от заинтересованите страни. Не се предвиждат конкретни потенциални икономически, социални, екологични и други ползи при бездействие.

Вариант 1. Приемането и прилагането на Постановлението се очаква да има положително въздействие в социален и икономически план.

Приемането и прилагането на Постановлението се очаква да има положително въздействие в социален и икономически план, като подпомогне повишаване ефективността на публичните разходи в системата на висшето образование, концентриране на финансирането в професионалните направления на висшите училища, получили по-висока оценка за качество и съответствие с потребностите на пазара на

труда, и създаване на предпоставки за реструктуриране и оптимизиране на системата.

Промяната, която ще настъпи при приемането и действието на Постановлението, ще окаже пряко въздействие най-вече върху крайния потребител – огромната част от студентите и докторантите, и от висшите училища, поради създаването на усъвършенстван механизъм за диференцирано финансиране (съобразен с комплексната оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда).

По отношение на измененията и допълненията в ПМС № 64:

Промяната, която ще настъпи при приемането и действието на Постановлението, ще окаже пряко въздействие най-вече върху крайния потребител – студентите, в посока на тяхната по-адекватната подготовка за все по-нарастващите изисквания на пазара на труда – както на национално равнище, така и в рамките на региона.

Обезпечаването на пазара на труда с необходимите специалисти по професионалните направления „Математика“, „Педагогика на обучението по...“, „Религия и теология“, „Физически науки“, „Химически науки“, „Енергетика“, „Материали и материалознание“ и „Химически технологии“ ще се отрази в положителна посока на бизнеса и институциите, като потребители на специалисти, обучавани по посочените професионални направления – те ще бъдат мотивирани да участват в учебния процес, да предлагат стипендии, стажантски програми и да подпомагат повишаването привлекателността на съответните професии.

Ще се създадат по-благоприятни условия държавата да насочи по-сериозен финансов ресурс към субсидиране на обучението на специалисти по приоритетните професионални, от които има необходимост на пазара на труда.

Наличието на оперативни мениджъри и изпълнителски кадри за туристическата индустрия в България, обучени по професионално направление „Туризъм“ във висши училища, които се намират в административни области, за които добавената стойност по факторни разходи, която се формира от сектор „Туризъм“, е средно над 4% по данни на Националния статистически институт за последните три години, ще подпомогне да се намалят до минимум диспропорциите между търсенето и предлагането на работна сила в туризма в тези области. Това ще катализира създаването на по-добър и конкурентноспособен туристически продукт и ще улесни възможността на

туристическият бизнес да се развива в съответствие със световните тенденции, да решава стратегически въпроси за пазарно присъствие и доходност, да съдейства за опазване на уникални природни и антропогенни ресурси. Позитивни ефекти ще има и по отношение утвърждаване позициите на България на световния туристически пазар. Най-силни като образ за България в съзнанието на туристите са морският и културният туризъм. По прогнози на Световната организация по туризма съществуват предпоставки България да отбележи средногодишен ръст на входящия туризъм по-висок от средния за Централна и Източна Европа от около 4% до 2020 г. и около 3% средногодишен ръст за периода 2020-2030 г. В съответствие с тези прогнози може да се очаква, че през 2020 г. България ще привлича над 9 млн. чуждестранни посетители, а през 2030 г. над 12 млн. чуждестранни граждани ще посещават страната ни с цел туризъм, т.е. входящият туристопоток към България ще се удвои спрямо регистрирания през 2012 г.

Предлаганата промяна в ПМС №103 ще засегне пряко млади хора от българските общности в чужбина – кандидат-студенти, студенти, докторанти и специализанти, както и учители/ученици от училищата зад граница, в които се преподават изброените в чл. 8 на ПМС №103 дисциплини.

Ще бъде увеличен броят на осигурените от българската държава места за обучение на наши сънародници от чужбина в държавните висши училища и научни организации, както следва:

1. За образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“ - от 1000 на 2000;
2. За първенците на националните олимпиади по български език и литература и на випуски на средни и висши училища – от 15 на 30, в рамките на местата по т. 1
3. За образователната и научна степен „доктор“ - от 20 на 40;
4. За следдипломна специализация - от 120 месеца на 240 месеца.

Обучението на приетите по ПМС №103 студенти, докторанти и специализанти в България се подпомага от държавата и посредством предоставеното им право на стипендия и ползване на субсидирано настаняване в студентско общежитие и хранене в студентски стол, съгласно действащото законодателство.

Предлага се също включване на още едно училище в Украйна, в което се предават български език и литература, българска история и др., в списъка на училищата, имащи право да предложат първенеца на випуска за обучение в българско държавно висше

училище. Така общият брой на тези училища става 7, като две от тях са в Украйна, Одеска област, където е съсредоточена компактна, исторически сформирана българска общност.

С предложеното увеличение от 30 на 50 на броя на преподавателите, изпращани от МОН в държавните училища страни като Молдова, Украйна и др., в които се преподава български език и литература и други предмети, укрепващи българското самосъзнание на учениците, ще се разшири мрежата от такива училища и ще се повиши ефективността на държавната интервенция.

Извън прекия ефект, очаква се предлаганите изменения да доведат и до дългосрочни благоприятни последици, ако след дипломирането на младите специалисти от български произход и с българско самосъзнание, които не са български граждани, бъдат създадени възможности за професионална реализация и оставане за постоянно в страната.

Във връзка с ПМС № 90 промяната ще окаже пряко въздействие най-вече върху крайния потребител – студентите, с оглед по-тясно обвързване на обучение с потребностите на пазара на труда, отчитане на промените икономически реалности и изпълнение на националната политика спрямо българите зад граница.

Прилагането на Вариант 1 ще подпомогне увеличаването на конкурентната среда между сродните висши училища, което ще създаде условия за повишаване качеството на образованието.

Положително въздействие се очаква по отношение на постигането на стратегическите цели на национално ниво: най-малко 36 % от хората на възраст 30 — 34 години да са завършили някаква форма на образование над средното; повишаване на качеството на висшето образование в Р България и обвързването му с нуждите на бизнеса и с пазара на труда в страната.

Приемането на Постановлението изцяло кореспондира с приоритетите на националната политика. Предложенията са в съответствие с Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г., Приоритет 6 „Ограничаване на негативните демографски тенденции“, Мярка 100 „Подобряване на образователните дейности спрямо лицата от българска народност, които идват да учат в България“.

В резултат на горепосоченото се налага изводът, че Вариант 1 съдържа потенциал за разрешаването на идентифицираните проблеми.

7. Потенциални рискове

Посочете възможните рискове от приемането на нормативната промяна, включително възникване на съдебни спорове.

Не са установени възможни рискове от приемането на нормативната промяна, включително възникване на съдебни спорове.

8.1. Административната тежест за физическите и юридическите лица:

- Ще се повиши
- Ще се намали
- Няма ефект

Приемането и действието на Постановлението нямат ефект върху административната тежест за физическите и юридическите лица.

8.2. Създават ли се нови регулаторни режими? Засягат ли се съществуващи режими и услуги?

Не се създават нови регулаторни режими и не се засягат съществуващи режими и услуги.

9. Създават ли се нови регистри?

Когато отговорът е „да“, посочете колко и кои са те:

С Постановлението не се създават нови регистри.

10. Как въздейства актът върху микро-, малките и средните предприятия (МСП)?

- Актът засяга пряко МСП
- Актът не засяга МСП
- Няма ефект

Постановлението не засяга пряко МСП.

11. Проектът на нормативен акт изисква ли цялостна оценка на въздействието?

Да

Не

Проектът на нормативен акт не изисква цялостна оценка на въздействието.

12. Обществени консултации

Обобщете най-важните въпроси за консултации в случай на извършване на цялостна оценка на въздействието или за обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултациялни процедури.

Провеждането на обществени консултации се осъществява по чл. 26 от Закона за нормативните актове.

13. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

Приемането на нормативния акт не произтича от правото на Европейския съюз.

14. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за изработването на нормативния акт:

Имена и длъжност:

Соня Кръстанова, директор на дирекция „Финанси“

Дата:

Подпис:

Мария Фъртунова, директор на дирекция „Висше образование“

Дата:

Подпис: